

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"א

פרשת תרומה

א. כלי יקר .

פרק כה' פסוק ו'ו' וְעִשִׂיתָ כִּפְרֹת. כסוי מלמעלה, רָמָז שְׁצִרִיךְ לְכַסּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה שלא לנלותם ברבים, כי דברים שפסה עתיק יומין אל תגלה אותם, וקמו שכתוב: "ונאמן רוח מקסה דבר" (משלי יא, ג), וכתוב: "כבוד אלהים הסתר דבר" (שם כה, ב). ושני פרבים בדמות מלאכים שנקראו פרבים, ובדמות ילדים קטנים, להורות שאם הרב דומה למלאך ה' צבאות והוא נקי מן החטא פתינוק בן שנה, אז יבקשו תורה מפיהו.

מלות

1. כרשננו, כדרכו בכירושו על המשכן וכאילו אחפש את הרציונות מאחורי הציוויים, למה צריק כפורת?
2. מה ולמה יש להסתיר?
3. הכרובים דואים למלאכים, לילדים, הם כורשים כפיס למצפה וכונים אחד על ראהו, מה כל זה בא לסמל וללמד?
4. "והדיו תואמים בשלום ורעות" מה צילנו ללמוד מכך?
5. "סנייהם אל התורה שבארון" כמד מ' זה בא ללמד?

* * *

ב. ביאור יש"ר .

פרק כה' פסוקים יח'-כ'.

(זה) ברבים. לזכרם של צרות היו, וכך

שמה גם בלשונות העמים: מקשה תעשה. שלא תעשה בפני עמם ותחזרם בראשי הכפורת לאחר עשייתן, אלא הטיל זהב הרצה בתחלת עשיית הכפורת, והכה בפטיש ובקורנס בלמעלה, וראשין בולטין למעלה, ולייר הכרובים בבליטת קלותיו: קצות הכפרת. ראשי הכפורת לזכרו: (יש) ועשה. הוי"ו לביאור הקודם, שלא תאמר שני כרובים לכל קנה וקנה, לכן הולך לפרש כרוב אחד וגו': מן הכפרת. זכו פירושו של מקשה תעשה אותם, שלא תעשה בפני עמם ותחזרם לכפורת: (ב) פרשי בנפיהם. שלא תעשה כנפיהם שוכבים, כי אם פרושים וגבוהים למעלה אלא ראשיהם, שיהיה עשרה טפחים בחלל שבין הכנפים לכפורת: ופניהם. הפוכים איש אל אחיו, אל אורך הכפורת.

תרומה

1. לאור דבריו כאן איך נצלו הקרשים ומה היה מראיהם?
2. מה הרציון ב"מקשה" ולא חלקים מחורשים?
3. מה מסת"ס "סורסי כנסיים"?

* * *

ג. תוספת ברכה.

פרק כ"ו פסוק ט"ו : ועשית את הקרשים למשכן (כ"ו ט"ו)
 רש"י מדייק את ה' הידיעה במלת הקרשים, שמוכנו כמו דבר ידוע מכבר, ובאמת לא נזכר עד עתה דבר על אדות קרשים, ומביא דרש על זה.
 ועל דעתי אפשר לבאר זה בפשיטות, משום דכל הדברים בבנין, שהשיב בפרשת, אין הכרח שיבאו, והם באים רק לגוי וליופי ולשכלול הבנין בכלל, אבל אפשר גם בלעדם, כמו לולאות וקרסי זהב ויריעות עזים וכדומה, ולכן אם לא צוה לעשותן לא היו עושים אותן מעצמם, ומפני זה באמת לא שייד בהם ה' הידיעה, לומר, ועשית הלולאות, הקרסי זהב, היריעות עזים, אבל קרשים הוא דבר מוכרח לבנין לדפנות לרצפות וכדומה, וכל בנין לא יתכן בלעדם, וגם אם לא נצטוו היו עושים מעצמם, ולכן אמר, ואת הקרשים — הקרשים המוכרחים לבנין, תעשה כך וכך.

אלהות

1. אל איזה הפתח בכתובים צוה פרשני?
2. היש לך תשובה פשוטה לקושי זה?
3. כמה שנים קרשים מכיל הדברים האחרים?
4. התוכף למצוא רציון מסת"ס לך?

* * *

ד. האברבנאל.

מעשה המשכן התחיל בארון כי התורה היא תכלית

וביאר זה, כי אחרי שאמר (לעיל כה, ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", צוה ראשונה על הארון, להודיעם שזה היה תכלית הכונה בכל המלאכה, רוצה לומר, להמשך אחרי התורה האלהית, ולהגות בה יומם ולילה, ולשמור מצותיה, באשר הוא סוף כל האדם והצלחתו. ולכן לא התחיל בצווי מעשה המשכן, המורה על עסק בני אדם וכתותיהם, כי אין זה טובם ואשרם, אלא בארון והתורה אשר בו.

פרק כ"ו פסוק י"ח:

הטובות הנרמזות בשלחן והמנורה נמשכות מהתורה

וזכר אחריו השלחן והמנורה, מבלי זכרון הפסק הפרכת. להודיע, שהטובות כלם אשר בעולם הזה, אם הגשמיות הנרמזים בשלחן, ואם הנפשיות הנרמזים במנורה, ימשכו מן התורה מבלי הפסק.

הימשכות אחרי עניני העוה"ז הנרמזים במשכן מרחיקים מהתורה

וצוה⁶² אחר זה מיד במשכן יריעותיו ומכסהו וקרשיו. להודיע, שאם לא ימשך האדם אחרי התורה שרמו בארון, שהיא סבה לשלחן ולמנורה, אבל ימשך אחר המשכן, להיותו מן השרים זהב להם, או מעובדי האדמה ובעלי המלאכות, או מהמתבודדים ובעלי החכמות, או מבעלי המלחמה, שהם הכתות הנרמזים במשכן כמו שביארתי⁶⁰. הנה או ימשך אחרי הפרכת המבדיל אותו מקדש הקדשים, כי העולם הנחון בלבו יכרילוחו מהתורה והמצות, ולכן נזכרה הפרכת אחרי המשכן וסמוך אליו.

וכן המסך מרמו לזה

וזכר המסך אחריו, לרמוז שגם כן ימשך אליו מהיותו נמשך אחרי עניני העולם הזה, שיהיה נבדל מהשלחן והמנורה. כי כהיות בדבר ה' מאתו⁶³ חכמה, מה להם, גם עושר גם כבוד יחדל מהם, כי לכן היה המסך מורה על זה ההבדל.

סיכום רמזי סדר צווי המשכן

הרי שלמדנו מזה, שבהיות האדם נמשך אחרי הארון והתורה שבתוכו, יהיו עמו מבלי הבדל ולא מונע השלחן והמנורה. כי בהיותו נבהל להונו ורודף אחרי עניני העולם הזה, והפורק מן התורה, תעבור ותובדל ממנו ברכת ה' היא תעשירי⁶⁴ הנרמזת בשלחן והחכמה הנרמזת במנורה. כי לא תתקיים החכמה עם המיות הזמן ותחבולותיו. אבל יהיה תכלית האדם אשר כזה הנמשך אחרי המשכן, שיבוא למזבח העולה המורה על המות והשחתת הגוף וכחותיו, שלכן היה מנחשת, והיה בו מכבר מעשה רשת כמו שזכרתי⁶⁵. ויוזיה תכלית ענינו, להתרחק מקדש הקדשים ומהיכל הקדש, בדרך ישב מהוץ למחנה קדוש כחצר, שהוא היה החלק היותר שפל ונבזה מחלקי המשכן, מגולה לשרב ולשמש, לא שמור ומכוסה כאשר היה בהיכל הקדש. ולרמוז על גבול חייו ומספר שנותיו היה החצר מאה באמה, שהוא הגבול שאפשר שיחיה האדם. ועמודיו היו עשרים, לרמוז על ימי הבחורות. ורוחב החצר חמשים אמה, כי כן הם הימים הטובים אשר יחיה האדם עד חמשים שנה הראשונים מימיו, כי משם ואילך יחסר הכח. והיו ווי העמודים וחשוקיהם כסף, לרמוז אל הכסף והתשוקה אשר לא יחדל ממנו בבחורותו ובזקנתו, לאסוף הון ולהגביל תאוותיו.

תרומה

1. מהי "תכלית הכוונה בכל המלאכה"?
2. למה התחיל כארון?
3. תיפן ולמה נלפדת הפרוכת?
4. חמישה סוגים של בני אדם מוזכרים צ"י פרשנו התוכף למנותם, להסבירם וא"ק הוא קושר אותם לכאן?
5. "המסק היה מורה על ההגדל" על מה בדיוק?
6. פרשנו - בקטע האחרון מסכת את הצנין כולו התוכף לבארו ולהסבירו?
7. מאה, צרית, חמישים, מה הם באים ללמד?
8. מה רומז הכוסף והתסוקה?

* * *

ה. רש"י הירש .

פרק כח' פסוקים ג'-ח'

מצוות ה', דבר זה לא זו בלבד שנתאמת במאורעות ההיסטוריים של חורבן משכן שילה ושל שני החורבנות של המקדש בירושלים, אלא המקרא עצמו מדבר עליו בהטעמה ובאזהרות מפורשות: כך בייחוד לגבי שלוש המצוות החמורות שבכל התורה כולה — עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכת דמים (ויקרא כ' ג'; במדבר לה, לד; ויקרא טו, לא; דברים כג, י וטו), וכן מיד עם תחילת ייסורו והקמתו של מקדש שלמה (מלכים א' ה, יב ופרק ט), וכמעט בכל פרקי ספרי הנביאים, למשל ירמיה פרק ה.

מכל מקום מבשר הכתוב, כי "ושכנתי בתוכם" יבוא בעקבות "ועשו לי מקדש". לפיכך "מקדש" אינו אלא הביטוי של אותו תפקיד כולל, אשר מילוויו הוא תנאי להשכנת השכינה בישראל כמובטח. בהודעה הזאת: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" — כלולים אפוא שני מושגים, שכל בנין המשכן וכלו יהיו ביטויים הסמלי, המושיגים האלה הם: "מקדש" ו"משכן". "מקדש" מבטא את מיכלול התפקיד שעלינו למלא כלפי ה'; "משכן" מבטא את הייעודים המובטחים לנו מה' בעקבות מילוי התפקיד. "מקדש" מורה על קידוש כל חיינו הפרטיים והציבוריים והקרבתם על מזבח קיום תורת ה'; "משכן" מורה על השכנת השכינה המיועדת לנו והמתגלה בהשראה ברכת ה' ושמירתו על שגשוג כל חיינו הפרטיים והציבוריים. אוהל-מועד הוא "מקדש", מקום הקדושה, ו"משכן" — מקום קירבת ה', מקום שבו נוכח לקדושה ולקירבת ה' קדושה זו וקירבה זו, החה אומר: יחס הברית ההדדית בין ה' וישראל, הנוצר על-ידי מתן התורה וקבלת התורה — והיא המסגרת שבתוכה עלינו לבקש ולמצוא את טעמי המשכן בכללו ולפרטיו. טעמים אלה יש בהם משום הסבר לעובדה, שפרקי הקמת המשכן באים סמוכים אל הפרקים המדברים בעיקרי משפט התורה ובכריתת הברית שנעשתה על יסוד המשפט הזה.

(ג'ח) ועשו לי מקדש וגו'. בחיבורנו קורוי היסוד לסימבוליקה יהודית (ישורון כרך ד'ה) כבר הוכחנו באריכות ובפירוט הטעמים את אופיו הסימבולי של המשכן בכללו, ובפרט את משמעותם הסמלית של החומרים שמהם היה עשוי. לפיכך יאנו מפנים אל הביאורים וההסברים המובאים שם, ונעמיד את פירושי הכתובים על יסוד המסקנות שאלהן הגענו שם.

בספר ויקרא פרק כו מסתיימת "תורת-כהנים", היא סידרת המצוות שתכליתן קדושת המשכן וקידוש החיים. סידרה זו באה בעקבות הקמת המשכן שתחילתה בפרק שלפנינו, ואם נתבונן בפסוקים שבאותו פרק סיום — "אסיבחקתי תלכו וגו'", "ונתתי משכני בתוכם וגו'" — הרי שיתבררו לנו שני דברים בזהות גמורה: א) המשמעות של ושבנו בתוכם בכתוב שלנו מפליגה הרחק מעבר להשכנת השכינה במשכן גרידא, ועניינה אליבא דאמת, קירבת ה' בתוכנו עם קיום הברית שבינו לבין ישראל, דבר המתגלה בהשראה שמירתו וברכתו על פריחת כל חיי הפרט והבלל. ב) עם זאת אין ה' משרה את שכינתו, שמירתו וברכתו על-ידי הקמת המשכן וקיומו על-פי פרטיו ודקדוקיו גרידא, אלא רק בקידוש כל חיינו הפרטיים והציבוריים והקדשתם למען קיום

שאלות

1. מהי המשמעות של "ושכנתי בתוכם"?
2. איך, למה ומתי משרה ה' את שכנתו בתוכנו?
3. המקדש הוא ביטוי לתפקיד הכולל, מהו בדיוק?
4. מה הם שני המושגים הכלוליים בפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"?
5. מהי הברית ההדדית בין הקב"ה לישראל וכמה היא מלוטאת?
6. איך משפט התורה מתלבט בהקמת המשכן?

* * *